

Tarih: 15.05.24
Sayı: 48

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Bilindiği üzere yerel yönetimler/belediyeler yatırım ve hizmet noktasında ihtiyaç duyulması halinde İLBANK dışındaki bankalardan da borçlanmaktadırlar. Yine malum olduğu üzere belediyeler, yatırımlar ile vatandaşlara sunduğu hizmetler için yapacağı harcamaların bir kısmını merkezi yönetimden aktarılan gelirler ile yaparken, bir kısmını da vergi, harç ve hizmet gelirlerinden oluşan öz kaynak gelirleriyle finanse etmektedirler. Söz konusu bu gelirlerin harcamaları karşılamadığı durumlarda ise borçlanmaya gitmektedirler.

Bu şekilde yapılan borçlanmalar bir gelir olmadığı ve faizi ile birlikte geri ödendiği için başta ilgili belediyeler olmak üzere hazineye ve dolayısıyla ülke ekonomisine ciddi yükler getirmektedir. Özellikle hesapsız, rantabl olmayan yatırımlar için alınan kredi ve borçlanmalar ise son yıllarda sadece merkezi hükümetin değil yerel yönetimlerin de yol yaptığı bir uygulama olmuştur.

Bugün ülke ekonomisi büyük bir kriz içinde debelenmekte olup bu durum ciddi bir beka sorununa dönüşmüş durumdadır. Ülke kaynaklarının nerdeyse yandaş olmak şartıyla yerli ve dahi yabancı kişi ve kuruluşlara ipotek edildiğini söylemek abartılı bir tespit olmayacaktır. Söz konusu ekonomik krizin varlığını nihayet iktidar da kabul etmiş olmalı ki önceki gün tüm kamu kurum ve kuruluşlarının uymak zorunda olacağı bir tasarruf tedbirleri paketini kamuoyu ile paylaşmıştır. Söz konusu tasarruf tedbirlerine her ne kadar deprem gibi etkenler gerekçe olarak gösterilse de esasen bu krizin gerçek sebebinin uzun yıllardır uygulanan yolsuzluk ekonomisi ile verimli olmayan yatırımlar ve bilimsellikten, realitelerden uzak hayal mahsulü ekonomik politikalar olduğu herkesin malumudur.

Merkezi yönetimin uyguladığı iç dış finans kaynağı yaratma ve bu manada özellikle yurt dışından çeşitli isim ve gerekçelerle yaptığı borçlanmalar ülke ekonomisine onulmaz yaralar açmışken benzer uygulamaların yerel yönetimler tarafından da tatbik ediliyor olması ekonomik darboğaza girmiş ve bu yüzden tasarruf tedbirlerine mecbur kalmış ülkemizin sırtına ciddi yükler bindirmektedir. Başta büyükşehir belediyeleri olmak üzere herhangi bir parti ayrımı gözetmeksizin, tüm belediyelerin son 20 yılda yurt içinden ve yurt dışından almış oldukları kredi ve farklı kalemlerdeki borç tutarlarının yıllara sari olarak ne kadar bir meblağa tekabül ettiğinin, bu borçlanmalar için ortaya konulan gerekçelerin ülke gerçekleri ile uygunluk içinde olup olmadığının tespiti ile söz konusu borçlanmaların verimli yatırımlara dönüşüp dönüşmediğinin ortaya çıkarılması ve bu konuda alınması gereken tedbirlerin araştırılması amacıyla Anayasamızın 98'inci, TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddelerine dayanarak meclis araştırması açılmasını saygılarımla arz ederim. 15.05.2024

Selçuk ÖZDAĞ
Muğla Milletvekili
Grup Başkanı

GEREKÇE:

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek önceki gün hükümetin yeni Tasarruf Tedbirlerini kamuoyu ile paylaşmış ve esasen bizim uzun süredir ifade ettiğimiz adına "İMF" diyemedikleri İMF programını uygulamaya koymaya başlamıştır. Bu manada ilk işaret fişğini geçtiğimiz aylarda ateşlemiş, bu minvalde Dünya Bankasından ilk üç yıl içinde ülkemize 18 milyar dolarlık finansman sağlanacağını duyurmuştu. Mevcut iktidarın daha doğrusu Cumhurbaşkanı Sn. Erdoğan'ın IMF konusundaki yaklaşımı kamuoyunca da bilinmektedir. İMF ile anlaşma yapan Türkiye Cumhuriyeti hükümetlerini nerdeyse ihanet derecesinde suçladığı malum olan Sn Erdoğan'ın; IMF'nin emekçiyi dar gelirliyi ezen, can yakan zamanın ekonomik tedbirlerinden illallah etmiş milletimizin bu hassasiyetini de siyasi bir argüman olarak hatırdan kalacak şekilde her daim dillendirmiştir.

20 küsur yılın sonunda ülkemizi ve milletimizin maruz bırakıldığı ekonomik iflasın bir sonucu olarak "namert" muamelesi yapılan IMF'ye gidip borç istemenin siyasi olarak iktidarlarını yıpratacağını düşündüklerinden olsa gerek, IMF yerine Dünya Bankasına gittiklerini biliyoruz.

Sayın Hazine ve Maliye bakanının açıkladığı ve kaçınılmaz olduğunu bizim bile takip etmekte zorlandığımız tasarruf tedbirleri ile aslında ekonomik kriz hatta çöküş bir yönüyle iktidar tarafından da itiraf edilmiştir.

Bu minvalde, yerel yönetimlerin yatırım ve hizmet noktasında ihtiyaç duydukları taktirde yurt içinden ve yurt dışından finans sağlayarak borçlanmalarının ülke ekonomisine getirdiği yüklerin boyutunun ne miktarda olduğu kamuoyuna açıklanmak zorundadır. Tıpkı merkezi yönetim harcamalarının ve bu manada çeşitli ad ve kalemlerde yapılan borçlanmaların şeffaflık gereği kamuoyu ile paylaşılması gerektiği gibi.

Meri mevzuata göre yerel yönetimler harcama / borçlanma gibi finansman yöntemini ancak zorunlu hallerde kullanması gerekmektedir. Belediye hizmetlerinin aksamaması açısından belediyelere verilen bu imkânın amacı dışında kullanılmaması için yasal mevzuatta birtakım düzenlemeler yapılmıştır. Belediyelerce geleneksel borçlanma araçları olarak kullanılan banka kredileri, hazinece ikrazen kullandırılan krediler ve Hazine garantisi kapsamında dış borçlanmalara hukuki düzenlemeler 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun, 6107 sayılı İller Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanun, 5393 sayılı Belediye Kanunu ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda yer almaktadır. 5393 sayılı Kanunun "Borçlanma" başlıklı 68'inci maddesine göre;

"Belediyeler, görev ve hizmetlerinin gerektirdiği giderleri karşılamak amacıyla aşağıda belirtilen usûl ve esaslara göre borçlanma yapabilir ve tahvil ihraç edebilir:

1- Dış borçlanma, 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde sadece belediyenin yatırım programında yer alan projelerinin finansmanı amacıyla yapılabilir.

2- İller Bankası'ndan yatırım kredisi ve nakit kredi kullanan belediye, ödeme plânını bu bankaya sunmak zorundadır. İller Bankası hazırlanan geri ödeme plânını yeterli görmediği belediyenin kredi isteklerini reddeder.

3- Belediye ve bağlı kuruluşları ile bunların sermayesinin yüzde ellisinden fazlasına sahip oldukları şirketlerin, faiz dâhil iç ve dış borç stok tutarı, en son kesinleşmiş bütçe gelirleri toplamının 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'na göre belirlenecek yeniden değerlendirme oranıyla artırılan miktarını aşamaz. Bu miktar büyükşehir belediyeleri için bir buçuk kat olarak uygulanır."

Her ne kadar belediyelerin iç borçlanmada İLBANK dışındaki bankalara borçlanması zorlaştırılmış, bu ise belediyelerin harcamalarını kendi gelirleriyle finanse etmeye dolayısıyla gelir imkanlarını yeterince kullanmaya zorlanmaları ve aşırı borçlanmaya giderek borçlanmanın amacı dışında kullanılmasının önüne geçilmesine yöneliktir. Bu nedenle, kamu zararı ve diğer yasal yaptırımlarla karşılaşmamak için belediyelerin cari hesapta negatif bakiye verme yoluyla da olsa İLBANK dışındaki bankalardan borçlanma yoluna gitmemeleri gerektiği halde bu yola sıklıkla başvurmak zorunda kalmaları aslında hükümetlerin yönetim yetersizliğinden kaynaklanmaktadır.

Başta büyükşehir belediyeleri olmak üzere tüm belediyelerin iç dış finans kaynağı yaratma ve bu manada özellikle yurt dışından çeşitli isim ve gerekçelerle yaptığı borçlanmalar ülke ekonomisine ne türden yükler getirdiği belirsizdir. Tıpkı ne olduğu kamuoyundan saklanan ve sayıştay denetiminden vareste tutulan varlık fonu ve benzeri birçok kurum ve kuruluşta olduğu gibi. Bu manada büyükşehir belediyeleri başta olmak üzere tüm belediyelerin son 20 yılda yurt içinden ve yurt dışından almış oldukları kredi ve farklı kalemlerdeki borç tutarlarının ekonomik darboğaza girmiş ve bu yüzden tasarruf tedbirlerine mecbur kalmış ülkemiz ekonomisine ne türden yükler bindirdiği açıklığa kavuşturulmak zorundadır. Şeffaf, denetlenebilir bir hukuk devleti inşa etmeden ülkenin yaşadığı bu nevi krizlerden çıkma ihtimali yoktur.

Bu nedenlerle yıllara sâri olarak tüm belediyelerin son 20 yılda yurt içinden ve yurt dışından almış oldukları kredi ve farklı kalemlerdeki borç tutarlarının ne kadar bir meblağa tekabül ettiğinin, bu borçlanmalar için ortaya konulan gerekçelerin ülke gerçekleri ile uygunluk içinde olup olmadığının tespiti ile söz konusu borçlanmaların verimli yatırımlara dönüşüp dönüşmediğinin ortaya çıkarılması ve bu konuda alınması gereken tedbirlerin araştırılması büyük önem arz etmektedir.

